

Jaarrapport 2018

SPORTBEDRIJF ARNHEM BV

Sport versterkt de stad!

CROP

registeraccountants

Paraaf:

GEWAARMERKT VOOR
IDENTIFICATIEDOELEINDEN

Datum: 17 oktober 2019

Inhoud

Directieverslag	3
Verslag van de Raad van Commissarissen (RvC)	6
Profiel Sportbedrijf Arnhem	8
Kerncijfers	11
Financiële informatie	12
Personeel	15
Maatschappelijk ondernemen	16
Duurzaam ondernemen	17
Innovatie en ontwikkeling	18
Toekomst	19

JAARREKENING **20**

Balans per 31 december 2018	21
Winst-en-verliesrekening over het boekjaar 2018	22
Kasstroomoverzicht over het boekjaar 2018	23
Algemene toelichting	24
Grondslagen voor waardering van activa en passiva	25
Grondslagen voor bepaling van het resultaat	27
Financiële instrumenten en risicobeheersing	29
Toelichting op de balans per 31 december 2018	30
Toelichting op de winst- en verliesrekening over 2018	36
Overige gegevens	39
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	41

CROP	41 registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Directieverslag

Waar 2017 vooral in het teken stond van het op orde brengen van de basis van de verzelfstandigde organisatie, hadden de doelen voor 2018 betrekking op het vergroten van de klanttevredenheid, het verbeteren van de kostenefficiëntie en een sterkere profilering. Door het huidige sport- en beweegaanbod door te ontwikkelen, nieuwe initiatieven en producten aan te bieden, te zorgen voor een slimmere bedrijfsvoering en het financieel en organisatorisch kader te optimaliseren, is aan deze doelen gewerkt. Ondanks alle veranderingen die plaatsvinden binnen het Sportbedrijf, blijft de kwaliteit van ons reguliere productenaanbod gegarandeerd door de onverkorte inzet van onze medewerkers, vrijwilligers en stagiaires.

Operationele ontwikkelingen 2018

Met Arnhem als European City of Sports was het vooral een drukke evenementenzomer in 2018 met zaken als WK Inline Skaten, WK Zitvolleybal en de Boels Ladies tour. Daarnaast hebben ook op wijkniveau weer talloze activiteiten plaatsgevonden. Om nog beter tegemoet te komen aan de vragen vanuit de wijken, wordt het productenaanbod verder gestroomlijnd, in overleg met de wijken en scholen.

Daarnaast is een belangrijke stap gezet in de verdere ontvlechting van de gemeente door de implementatie van een nieuwe ICT-omgeving en de implementatie van een nieuw ERP-pakket (Afas). Sportbedrijf draait nu op een eigen ICT-systeem (Microsoft Azure) en het ERP pakket zorgt voor efficiëntere administratieve bedrijfsprocessen.

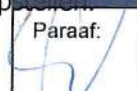
Ook is gekeken naar de verdere uitrol van het bestaande productaanbod door o.a. te onderzoeken of bepaalde activiteiten kostendekkend kunnen worden aangeboden (bijv. sportkaarten, leefstijltrajecten en Sporttalent-, Test- en Expertisecentrum). Tenslotte is een vitaliteitsprogramma gestart voor medewerkers van het Sportbedrijf. Met goede ICT-systemen en fitte medewerkers is het een stuk prettiger werken!

Gedurende het traject rondom de totstandkoming van de jaarrekening 2017 bleek dat er op een aantal punten extra aandacht nodig was. Dit had met name betrekking op het ontbreken van objectieve toetsingscriteria voor de volledigheid van de verhuuropbrengsten en het ontbreken van beheersingsmaatregelen om de volledigheid van een deel van de omzet te kunnen vaststellen. Dit heeft geresulteerd in een jaarrekening voorzien van een oordeelonthouding. Naar aanleiding hiervan is een plan van aanpak opgesteld en uitgevoerd. Samen met de invoering van de hierboven beschreven softwarematige ondersteuning, zijn adequate maatregelen getroffen om voor het jaar 2018 een controleerbare omzet te realiseren.

Financiële ontwikkelingen 2018

Sportbedrijf Arnhem heeft over het jaar 2018 een resultaat van € 0 voor belastingen gerealiseerd. Dit resultaat is ca. € 0,5 miljoen lager dan de (herziene) begroting. Dit heeft verschillende oorzaken:

- Eenmalige baten en lasten over 2017 geven een niet begroot voordeel van € 522.000. De grootste nagekomen bate bedraagt € 350.000 en betreft het eenmalige voordeel bij de eindafrekening van de energie met de gemeente Arnhem.
- Incidentele personele baten, groot ca. € 177.000, worden met name veroorzaakt door voorzichtig omgaan met personele inzet, cq. (nog) niet vervulde vacatureruimte.
- Lager uitgevallen, cq. doorgeschoven onderhoudskosten (incidenteel) groot € 295.000. Dit is voor ons reden om het langjarig onderhoud aan de panden, zwembad en op de velden beter in beeld te brengen. We gaan hiervoor een MJOP (meerjarig onderhoudsplan) opstellen.

	groot € 295.000. Dit is voor ons reden om het langjarig onderhoud aan de panden, zwembad en op de velden beter in beeld te brengen. We gaan hiervoor een MJOP (meerjarig onderhoudsplan) opstellen.
Paraaf: 	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

- Overige extra opbrengsten van ca. € 112.000 voor detachering personeel, doorbelasting energie e.d., waar relatief weinig extra kosten tegenover stonden.
- Er is minder besteed dan begroot hetgeen heeft geleid tot een lagere definitieve subsidiebeschikking.

Personele ontwikkelingen 2018

Waar het Sportbedrijf per 31/12/2017 nog 119 FTE had (incl. inhuur) zijn dit er per 31/12/2018 130 FTE. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door het inspelen op ontwikkelingen in de organisatie (uitbreiding leefstijlproducten, opzetten start-ups, extra ondersteuning binnen administratieve teams, nieuwe functies, etc.). Bij de verhuizing van het Sportbedrijf van het Stads kantoor naar haar eigen locaties Valkenhuizen en De Grote Koppel hebben we een bezuinigingsopdracht van tenminste € 250.000,-/jaar meegekregen. Wij bereiden ons nu reeds voor.

Het gemiddeld verzuimpercentage, exclusief zwangerschap, was in het jaar 2018 8%. Het verzuimpercentage wordt net als in 2017 in belangrijke mate beïnvloed door langdurige verzuimgevallen. In 2018 is Sportbedrijf Arnhem gestart met het aanbieden van een vitaliteitsprogramma aan haar medewerkers. We proberen op deze manier preventief het verzuim positief te beïnvloeden. Voor 2019 hebben wij dit punt hoog op de agenda staan: we zetten in op een gezamenlijke aanpak met onze nieuwe Arbodienst, ArboNed, en op 'vitaliteit' van onze medewerkers met een uitgebreid vitaliteitsprogramma.

Vooruitblik op het jaar 2019

In 2018 zijn meetings gehouden met medewerkers uit alle afdelingen van het Sportbedrijf: expertmeetings. Doel was om uit ieders eigen vakgebied suggesties op te halen die het ondernemersprofiel van het Sportbedrijf kunnen versterken. Dit heeft geresulteerd in een Koersdocument. Met het Bedrijfsplan en dit Koersdocument als basis, zijn de doelen voor 2019 gesteld. Deze krijgen hun uitvoering in een viertal programma's. Allereerst wordt er in 2019 verder gewerkt aan de bedrijfsvoering & -processen. Daarnaast wordt gefocust op klantgerichtheid & profilering, personeel & opleidingen en tenslotte op producten & diensten. Ieder programma kent zijn eigen projecten en met de introductie van projectmatig werken binnen het Sportbedrijf wordt uitvoering gegeven aan het koersdocument en bijbehorend jaarplan.

2019 wordt ook een jaar waarin we met de gemeente zullen gaan spreken over bezuinigingen. De gemeente heeft reeds aangekondigd dat een deel van de bezuinigingen en ombuigingen die nodig zijn in het zorgdomein, consequenties zal hebben voor Sportbedrijf Arnhem.

Daarnaast gaan we in 2019 verder met het gesprek met de Belastingdienst en de gemeente over de veranderde BTW-wetgeving. Centraal daarbij staat de vraag of Sportbedrijf Arnhem wordt beschouwd als een van BTW-vrijgestelde-ondernemer. Vervolg vragen zijn hoe in dat geval de BTW met de gemeente moet worden verrekend (SPUK-subsidie) en hoe de gemeente het Sportbedrijf compenseert wanneer de SPUK-regeling niet voldoende blijkt te zijn. Daarnaast zullen we het gesprek met de Belastingdienst voeren over de toepassing van de vrijstelling voor quasi-inbesteding bij een positief resultaat.

Verder zal in 2019 hard gewerkt worden aan de nieuwbouw van sportcomplex Valkenhuizen (zwembad en entreehal). Aansluitend daarop geven wij onze plannen voor onze huisvesting aldaar vorm. Daarnaast hopen we dat er stappen worden gezet in de ontwikkeling van het Olympusplein. Als Sportbedrijf bekijken we hoe we op deze ontwikkelingen kunnen anticiperen met de modernisering van sportaccommodatie De Grote Koppel.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Ik zie ernaar uit om in 2019 met de gehele organisatie uitvoering te geven aan de - vanuit de organisatie zelf - opgestelde en breed gedragen koers. Ik heb er alle vertrouwen in dat we met elkaar steeds weer stappen blijven zetten naar een meer klantgerichte, efficiëntere en meer zichtbare organisatie. Vanaf deze plek ben ik alle medewerkers van het Sportbedrijf dan ook bijzonder dankbaar voor hun inzet en betrokkenheid om steeds weer te willen blijven verbeteren. Dit is een belangrijke eigenschap om in 2019 verder te gaan op de ingeslagen weg!

Arnhem, 7 oktober 2019

Albert Matthijssen

Directeur Sportbedrijf Arnhem

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Verslag van de Raad van Commissarissen (RvC)

De vernieuwing na de verzelfstandiging van het Sportbedrijf is een onderwerp dat in 2018 veelvuldig is besproken met de directeur van het Sportbedrijf. Het ging hierbij onder andere over de bedrijfsvoering in de brede zin van het woord, de ingezette cultuurverandering, nieuwe samenwerkingsverbanden, juridische structuur, de aanbesteding van zwembad Valkenhuizen en het wel of niet willen beheren van de multifunctionele centra.

Eén van de centrale vraagstukken die zich in dat kader heeft aangediend, betreft de wens en wellicht ook noodzaak om met het oog op de continuïteit van het Sportbedrijf naast het ontwikkelen van nieuwe producten binnen de huidige constellatie, ook in nieuwe markten te gaan opereren. Een eventuele keuze daarvoor brengt vanzelfsprekend vraagstukken met zich mee rond rechtsvormen en aansturing.

De rol van en de samenwerking met de gemeente Arnhem is een onderwerp dat in 2018 veel aandacht heeft gehad. De gemeente Arnhem is aandeelhouder, maar ook de belangrijkste subsidieverstrekker van het Sportbedrijf. In 2018 is door de directie, met instemming van de Raad van commissarissen, bezwaar aangetekend tegen de subsidiebeschikking. Dit omdat de subsidieverstrekker naar de mening van het Sportbedrijf met deze beschikking indruist tegen de beoogde effecten van de verzelfstandiging. Het korten van de subsidie, omdat er een positief resultaat is behaald, maakt het feitelijk onmogelijk om een toereikend eigen vermogen op te bouwen en is daarmee een direct risico voor de continuïteit van het Sportbedrijf. In september 2019 is met de gemeente overeengekomen het bezwaarschrift in te trekken en te focussen op het verduidelijken van de huidige en toekomstige afspraken. De gemeente zal in 2019 het weerstandsvermogen van het Sportbedrijf verhogen door een kapitaalstoring te doen. Hiermee is het directe risico voor de continuïteit van het Sportbedrijf voldoende beheerst.

Een ander belangrijk terugkerend gespreksonderwerp was de oordeelonthouding die de accountant in 2018 heeft gegeven bij de jaarrekening 2017. Deze oordeelonthouding werd met name veroorzaakt door het nog onvoldoende robuust en zelfstandig zijn van de (met name) administratieve bedrijfsvoering, alsmede door het nog onvoldoende aangepast zijn van de processen op het gewenste materialiteitsniveau. In 2018 is er gewerkt aan het beheersen van de processen en het in eigen beheer nemen van de financiële en personele administratie. Deze worden vanaf 2019 in eigen beheer uitgevoerd. Het Sportbedrijf heeft hiermee een belangrijk deel van de bezwaren opgelost. Over de jaarrekening 2018 wordt dan ook een goedkeurende verklaring afgegeven.

Gedurende 2018 is meerdere keren gesproken over de op handen zijnde BTW-wetgeving en de mogelijke impact daarvan. Met ingang van 1 januari 2019 is de wetgeving met betrekking tot het aanbieden van sportactiviteiten en BTW veranderd. Dit is nadelig voor het Sportbedrijf en het Sportbedrijf is hierop aan het acteren.

In het najaar van 2018 heeft een gezamenlijke bijeenkomst plaatsgevonden met het Managementteam, aangevuld met een aantal beleidsmedewerkers. Hierin is van gedachten gewisseld over de strategie van het Sportbedrijf. Deze input is door de directeur meegenomen in het meerjarenplan.

Besluiten

De RvC heeft in 2018 zes keer vergaderd, waarvan twee keer met de AVA. Hierbij is de jaarrekening 2017, de jaarkalender 2019 en het jaarplan (inclusief de begroting) 2019 vastgesteld. De RvC ziet het jaarplan 2019 wederom als ambitieus en uitdagend, maar zeker niet als onmogelijk. Vanuit de toezichthoudende en adviserende rol zullen zij hieraan een bijdrage leveren. De RvC onderschrijft het directieverslag over 2018.

In oktober 2018 heeft de RvC met de AVA, overeenkomstig het rooster van aftreden / herbenoemen, Tjeerd de Jong herbenoemd.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

(Zelf)evaluatie

De RvC heeft in oktober 2018 op basis van de governancecode een zelfevaluatie uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van beschikbare handreikingen voor zelfevaluatie. De evaluatie heeft zich gericht op de kernfuncties van de raad van commissarissen, te weten:

- toezicht houden: beslissen over de goedkeuring van bestuursbesluiten en volgen van het functioneren van het Sportbedrijf en de bestuurder/ directeur;
- klankbord zijn / adviseren: klankborden, sparren en met raad ondersteunen;
- werkgever van de bestuurder/ directeur zijn.

Op basis van deze evaluatie is de jaarkalender aangepast en zijn nadere afspraken gemaakt over de contactmomenten.

In december 2018 heeft de RvC het functioneren van de directeur aan de hand van een zelfevaluatie en eigen waarneming met de directeur besproken.

De leden van de RvC spreken verder hun dank en waardering uit voor de inzet en prestaties van het Sportbedrijf in 2018. De governancestructuur heeft naar tevredenheid gefunctioneerd.

Arnhem, oktober 2019,

Raad van Commissarissen

Drs. Henk Jan Donderwinkel, voorzitter

Drs. Tjeerd de Jong

Drs. Elvira Gros - Busse

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Profiel Sportbedrijf Arnhem

Sportbedrijf Arnhem BV exploiteert en beheert al jarenlang de zwembaden, sporthallen, sportparken en playgrounds in Arnhem. Hier bieden we een breed scala aan sportactiviteiten en sportmogelijkheden, voor alle Arnhemmers. We zijn sterk verankerd in de stad; in buurten en in wijken. En we zijn zeer gemotiveerd om inwoners in beweging te krijgen en te houden.

Sinds 2017 zijn we geen onderdeel meer van de gemeente Arnhem. We zijn nu een zelfstandige onderneming (BV), met ruimte om verder te groeien. Maatschappelijk georiënteerd, zichtbaar aanwezig in buurten en wijken en toegankelijk voor alle Arnhemmers. We geloven in de kracht van het geweldige netwerk dat Arnhem biedt: onderwijspartners, verenigingen en sportaanbieders. Wat anderen goed doen ondersteunen en faciliteren wij. Wat goed is behouden en verbeteren we. En daar waar gewenst en mogelijk introduceren we nieuwe producten en activiteiten.

Missie

We zetten sport en bewegen in omdat het leuk is, en ook omdat het zo'n belangrijke betekenis kan hebben in het leven van mensen. Voor hun gezondheid, voor ontmoeting, ontspanning, werk. Kortom: voor een bijdrage aan de leefbaarheid in Arnhem. Dit inspireert en drijft ons, elke dag weer!

"Sport versterkt de stad!", dat is onze missie. Daar werken we elke dag hard aan. In opdracht van de gemeente Arnhem. We zien volop kansen om een bijdrage te leveren aan belangrijke thema's als gezondheid, ontspanning, ontmoeting, werkgelegenheid en daarmee de leefbaarheid in Arnhem op stedelijk, wijk- en buurtniveau te vergroten.

Visie

Wij geloven in de kracht van sport en bewegen en zetten deze kracht als experts in voor de stad. Als organisatie zijn we betrouwbaar, zichtbaar en toegankelijk en verbinden we sport en bewegen met Arnhem en de Arnhemmers. Sport houdt mensen fit en vitaal, zowel fysiek als geestelijk. Door sport en bewegen ontwikkelen kinderen motorische vaardigheden, waarden en normen. Sport biedt mensen kansen om te leren en kan dienen als opstap voor hun carrière. Het verbreedt en versterkt sociale verbanden binnen clubs, buurten, wijken en de stad. Sport draagt ook bij aan de profilering van de stad, bijvoorbeeld door grote sportevenementen of wedstrijden.

Ambitie

Onze ambitie is om tot de beste sportbedrijven van Nederland te behoren. Ons sportaanbod, onze sportaccommodaties en (online) dienstverlening zijn aantrekkelijk en innovatief. Met deze combinatie maken we onze klanten blij en vitaal. We werken duurzaam, zijn resultaatgericht en expert in sport, bewegen en gezonde leefstijl.

Kerntaken

- Het bieden van sport- en recreatiemogelijkheden aan klanten: individuele burgers, verenigingen, wijken, scholen, instellingen en bedrijven in en rond Arnhem.
- Het ontwikkelen, faciliteren en stimuleren van sport, spel en beweging, waarbij de sportstimulering zich richt op sportbeoefening onder de Arnhemse bevolking en specifieke doelgroepen in het bijzonder (zelfontplooiing en integratie).
- De exploitatie en het beheer van zwembaden, sporthallen, spel- en gymzalen en buitensportvoorzieningen in de breedste zin.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Relatie met opdrachtgever

De voornaamste opdrachtgever van Sportbedrijf Arnhem BV is de gemeente Arnhem. Sportbedrijf Arnhem wordt als uitvoerder van beleid gesubsidieerd door de beleidsmaker, de gemeente Arnhem.

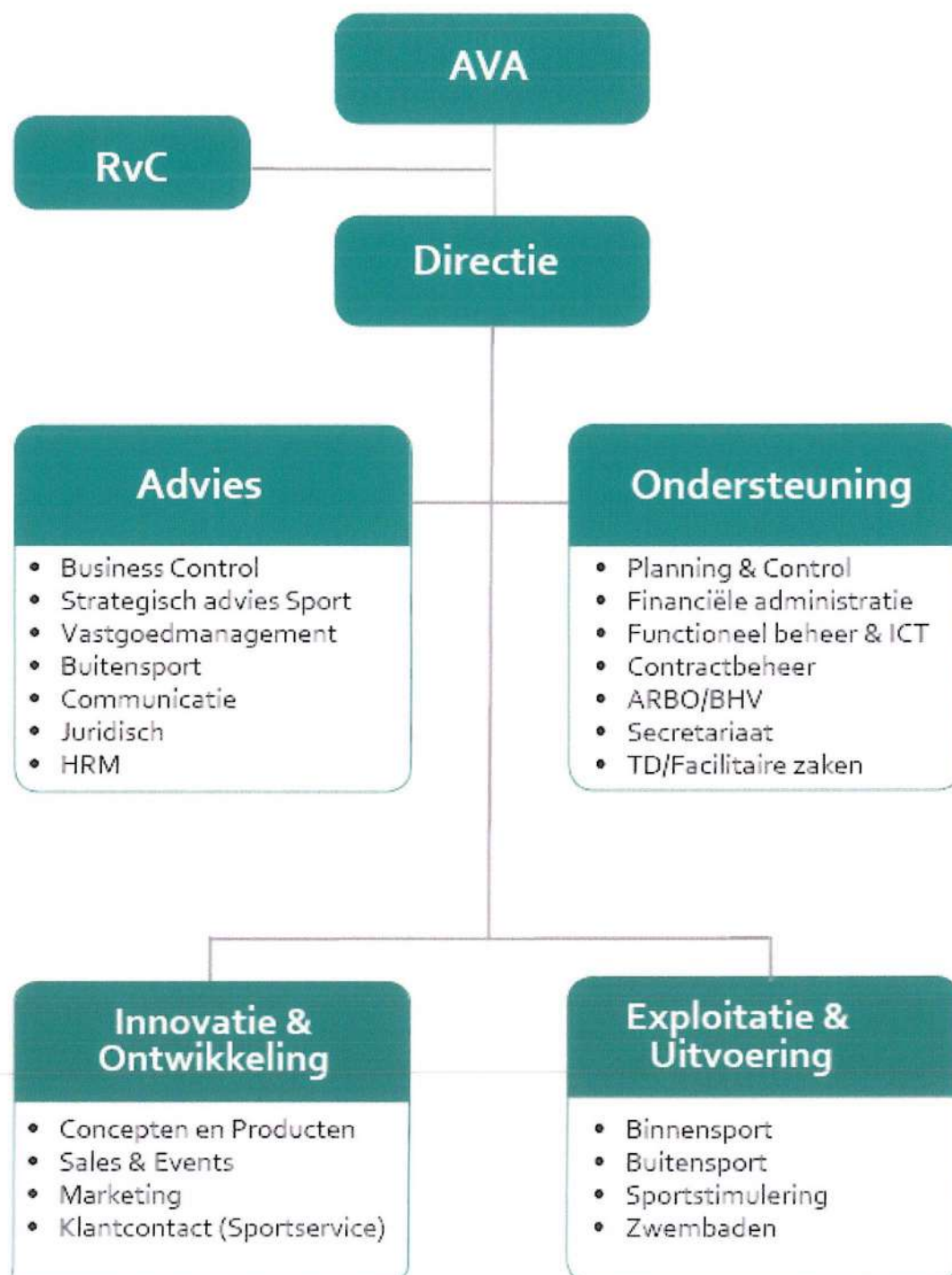
Enkele facts

- Verspreid over heel Arnhem hebben we in 2018 de exploitatie en het beheer verzorgd van: 25 kleinere sporthallen, gym- en spelzalen, 5 grote sporthallen, 13 sportparken met 106 velden en/of banen, 2 overdekte zwembaden (De Grote Koppel en Valkenhuizen) en 17 wijk sportvoorzieningen (waarvan 6 Richard Krajicek Playgrounds, 2 Johan Cruijff Courts, 4 andere asfaltvelden en 5 overige wijk sportvoorzieningen).
- Ultimo 2018 hadden we 182 medewerkers (130 fte) in dienst en hebben we dankbaar gebruik gemaakt van de inzet van ca. 100 vaste vrijwilligers.
- In 2018 hebben we veel stageplekken aangeboden: 235 studenten voor een projectstage bij sportactiviteiten in de wijk en 48 studenten voor een stageperiode van 6 maanden of langer op kantoor, zwembaden en in de wijk.
- Over 2018 hebben we 355.000 bezoekers in de zwembaden De Grote Koppel en Valkenhuizen gehad. Dat is een stijging van bijna 5% (339.200 in 2017). Daarnaast hebben we in 2018 zo'n 1.000 zwemdiploma's mogen uitreiken.
- Ultimo 2018 hebben we al meer dan 2.600 studentensportkaarten-leden en meer dan 200 leden bij de werksportkaart. In 2018 hebben de studenten meer dan 104.000 keer met de kaart gesport. De werksportkaart is in 2018 bijna 16.000 keer benut.
- De leefstijlcoaches hebben in 2018 267 leefstijltrajecten begeleid, 54% van de deelnemers is daardoor meer gaan bewegen, 13% is doorverwezen naar een zorgprofessional (bijvoorbeeld de huisarts, sociale wijkteams, fysiotherapeut), 17% is gestopt/uitgevallen en 16% was nog in begeleiding.
- Evenementen: Naast onze reguliere activiteiten in of op onze accommodaties, hebben we in 2018 zo'n 130 activiteiten en evenementen in wijk en stad (waaronder Boels Ladies Tour, WK Zitvolleybal en WK Inline skaten) georganiseerd. En hebben we – als bijvangst van het WK Inline skaten – 200 paar skates voor de wijken beschikbaar gekregen. Daarbij hebben in 2018 zo'n 1.000 Arnhemse kinderen meegedaan aan de Sportwijken Arnhemse Spelen en hebben we onze eerste SportHackaton georganiseerd.

Organisatiestructuur

Sportbedrijf Arnhem is sinds 1 januari 2017 verzelfstandigd en is per 28 november 2016 een besloten vennootschap. Sportbedrijf Arnhem wordt bestuurd door een directeur, de heer A.A. Matthijssen. De organisatie bestaat daarnaast uit de afdelingen Exploitatie & Uitvoering, Innovatie & Ontwikkeling, een team Ondersteuning en een team Advies. Toezicht wordt gehouden door een Raad van Commissarissen. De aandelen zijn volledig in handen van de gemeente Arnhem. De aandeelhouder wordt vertegenwoordigd door het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Arnhem. B&W heeft de conserndirecteur, de heer S.J. Schuijt, gemandateerd om de bevoegdheden als aandeelhouder bij Sportbedrijf Arnhem BV uit te oefenen.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Afbeelding: Organisatiestructuur Sportbedrijf Arnhem

Kerncijfers

Resultatenrekening

(x € 1)

Netto-omzet		21.234.000
Personeelskosten	7.426.000	
Overige kosten	13.301.000	
Totaal bedrijfslasten		20.727.000
Bedrijfsresultaat		507.000
Financiële baten en lasten		-507.000
Resultaat (voor belasting)		0

Balans

Balanstotaal	18.163.832
Eigen vermogen	451.000
Liquide middelen	3.030.832

Solvabiliteit

Eigen vermogen / Totaal vermogen	2,5%
Eigen vermogen / Vreemd vermogen	2,5%

Current Ratio

Vlottende activa / vlottende passiva	0,8
--------------------------------------	-----

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Financiële informatie

Sportbedrijf Arnhem heeft over 2018 een omzet behaald van € 21,2 miljoen. De omzet valt uiteen in eigen omzet uit de verhuur van onze panden en accommodaties, opbrengsten uit entreegelden en cursussen en overige. Nagenoeg alle activiteiten die zijn uitgevoerd zijn onderdeel van de subsidieovereenkomst met de gemeente Arnhem.

De loonkosten zijn lager dan begroot. Dit komt hoofdzakelijk doordat vacatures niet of later zijn vervuld.

De hoogte van de onderhoudskosten, alsook de investeringen, vallen wat lager uit dan vooraf verwacht. Veel werkzaamheden zijn doorgeschoven en zullen in 2019 worden uitgevoerd.

Een andere belangrijke kostencomponent zijn de huisvestingskosten. Hierin zit zowel de huur voor onze sport- als kantoorlocatie(s). Sinds 2017 betalen we een kostprijsdekkende huur aan het Vastgoedcluster van de gemeente.

- Het resultaat over 2018 is € 0k; dit is lager dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er minder is besteed dan begroot hetgeen heeft geleid tot een lagere definitieve subsidiebeschikking tot resultaat nihil.

Financiering

Sportbedrijf Arnhem heeft een substantiële lening bij haar aandeelhouder, de gemeente Arnhem. De aflossingsverplichting is gelijkgesteld aan de afschrijvingssystematiek van de overgedragen activa, zoals die toegepast werd door de gemeente Arnhem. De overeengekomen rente bedraagt 4,0% en is gebaseerd op de vergoeding die aan een onafhankelijke partij voor een dergelijke lening betaald zou worden. Daarmee is de vergoeding in de vorm van rente marktconform.

Om externe financiering mogelijk te maken is een borgstelling door de gemeente Arnhem afgegeven, ter hoogte van € 10 miljoen. Met deze borgstelling is een kredietfaciliteit bij de BNG aangegaan ten behoeve van de financiering van nieuwe investeringen. Deze financieringsfaciliteit is in 2018 niet aangesproken vanwege afdoende liquiditeit, wat veroorzaakt werd door, vooral meevallende kostenuitgaven.

Voor het verkrijgen van financiering maakt Sportbedrijf Arnhem uitsluitend gebruik van financiële instellingen met een A+ rating. Van derivaten en andere hedge instrumenten wordt geen gebruik gemaakt. Voor de prijs-, krediet-, liquiditeit- en kasstroomrisico's verwijzen wij naar de toelichting bij de jaarrekening.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Voornaamste risico's en onzekerheden

Door de verzelfstandiging zijn de risico's van de sportexploitatie niet meer ondergebracht in het brede geheel van de gemeente Arnhem. Wel is er een meerjarige overeenkomst met de gemeente over de exploitatie van de sportaccommodaties door Sportbedrijf Arnhem. Tevens is de intentie uitgesproken voor een langdurige samenwerking en heeft de gemeente Arnhem garanties gegeven voor optredende frictiekosten (in de eerste jaren van de verzelfstandiging) en voor de investeringen in materiële vaste activa die Sportbedrijf Arnhem doet (en die langer lopen dan de duur van de meerjarige overeenkomst). Dit geeft houvast en beperkt het strategische risico dat Sportbedrijf Arnhem BV loopt.

Belangrijke risico's die in de komende jaren op Sportbedrijf Arnhem af kunnen komen - en de bijbehorende beheersmaatregelen - zijn:

- Politieke bezuinigingen op sport of beleidswijzingen die de activiteiten van Sportbedrijf Arnhem kunnen beïnvloeden. De gemeente Arnhem heeft aangegeven dat de tekorten in het zorgdomein voor de komende jaren zullen leiden tot ombuigingen en bezuinigingen; ook voor Sportbedrijf Arnhem. Sportbedrijf Arnhem en de gemeente hebben afgesproken dat in de eerste jaren van de verzelfstandiging eventuele frictiekosten, gemoeid met een bezuiniging, ten laste van de gemeente Arnhem komen.
- Wijzigende wet- en regelgeving. Een belangrijke wetswijziging betreft de BTW. Vanaf 1 januari 2019 zijn sportbedrijven à la Sportbedrijf Arnhem mogelijk vrijgesteld van BTW. Voor het Sportbedrijf betekent het niet meer in vooraftek kunnen brengen van de betaalde BTW op inkoopfacturen een forse financiële adering. Met de gemeente Arnhem is afgesproken dat wij de BTW via een Rijkssubsidie voor de gemeenten mogen gaan verrekenen. Het is nog niet bekend hoe een en ander precies zal moeten en of de Rijkssubsidieregeling voldoende groot is. Mede daarom hebben we met de gemeente afgesproken om onze tarieven netto met 6% tot 9% (het anders af te dragen BTW-percentage) te verhogen en werken we aan het vergroten van ons weerstandsvermogen (eigen vermogen).
- Teruglopende vraag inwoners/sportverenigingen van Arnhem. Daarbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan sportverenigingen die meer onder druk komen te staan doordat sporten in verenigingsverband afneemt en er een afname is van de structurele vrijwilligersinzet. Daarbij wordt het voor de verenigingen steeds lastiger om te kunnen voldoen aan de wet- en regelgeving en ook om hun financiële verplichtingen aan, onder meer, het Sportbedrijf na te komen. Daar tegenover staat dat Sportbedrijf Arnhem inzet op o.a. een brede spreiding van accommodaties, diverse soorten sportactiviteiten (ook in de openbare ruimte), evenementen in wijken en de stad en leefstijlcoaching. Er lijkt vooralsnog geen sprake te zijn van een structurele teruglopende vraag naar sportaccommodaties en sportevenementen.
- Sportlocaties die niet aan wet- en regelgeving voldoen waardoor er fors in moet worden geïnvesteerd of waardoor ze moeten sluiten. De tijdelijke sluiting van zwembad Valkenhuizen, als gevolg van de vondst van asbest in 2017 was hier een voorbeeld van. Het tijdelijk sluiten van een vestiging brengt naast derving van opbrengsten echter ook een reductie in kosten met zich mee, waardoor het risico beperkt is. Doordat het Sportbedrijf meerdere locaties verhuurt, de gemeente eigenaar is van de accommodaties en het onderhoud tijdig wordt uitgevoerd, is het risico op het noodgedwongen voor lange tijd sluiten van locaties, waardoor de bedrijfsuitoefening in gevaar komt, zeer beperkt. De verschillende activiteiten die Sportbedrijf Arnhem aanbiedt dienen verder te voldoen aan de daarvoor geldende wet- en regelgeving. Per locatie zijn de benodigde certificeringen en keurmerken aanwezig en er is helder aan welke vereisten voldaan dient te worden. Met het opstellen en uitvoeren van een meerjarig onderhoudsplan (MJO) zal jaarlijks (preventief) onderhoud gepleegd worden.

	
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

- In financiële zin is Sportbedrijf Arnhem BV nog in grote mate afhankelijk van de gemeente Arnhem. De gemeente is behalve aandeelhouder, ook nog de voornaamste subsidiënt, leningverschaffer (en borgsteller) en huisbaas. Het samenwerkingsverband van de gemeenten Arnhem, Rheden en Renkum, De Connectie, levert daarnaast facilitaire diensten (schoonmaak, meubilair, papier, et cetera) en beheert ons fysieke netwerk (glasvezelringen in de stad). Hierdoor zijn de overige risico's voor Sportbedrijf Arnhem, zeer beperkt.

Voor het behalen van de doelstellingen en de beheersing van de risico's heeft Sportbedrijf Arnhem een uitgebreid intern controle- en risicobeheersingssysteem. Een open en transparante cultuur vormen hiervoor de basis. Dit wordt ondersteund met een gedragscode en een klokkenluidersregeling. Tevens werkt Sportbedrijf Arnhem met een jaarbegroting, afdelingsbudgetten en periodieke management-rapportages over de operationele en financiële performance. Daarnaast is er in 2017 een Raad van Commissarissen aangesteld als toezichthouder en vindt controle van de jaarrekening plaats door een externe accountant.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Personeel

Op personeelsgebied stond 2018 enerzijds in het teken van het bestendigen van de organisatie na de verzelfstandiging, anderzijds werd er hard gewerkt aan nieuwe ontwikkelingen. Een hele belangrijke ontwikkeling op HRM gebied, was het inrichten en implementeren van het AFAS HRM systeem. Met dit systeem voert het Sportbedrijf per 1-1-2019 volledig zelfstandig haar salaris- en personeelsadministratie uit en hebben medewerkers direct toegang tot hun eigen digitale dossiers.

Momenteel heeft het Sportbedrijf 182 medewerkers / 130 fte in dienst (stand ultimo 2018). Dit is een toename van 11 fte ten opzichte van 2017. (Cijfers zijn inclusief ingehuurd personeel). Deze toename wordt met name veroorzaakt door het inspelen op de organisatieontwikkelingen; bijv. bij de afdeling Innovatie & Ontwikkeling (aanstelling van een UX-designer), de uitbreiding van het team leefstijlcoaches en extra ondersteuning bij de administratieve en ICT teams. Dit laatste houdt verband met de inbedding van AFAS dat per 1 januari 2019 operationeel moest zijn.

Sportbedrijf Arnhem biedt op jaarbasis veel stageplaatsen. In 2018 is het stagebeleid van het Sportbedrijf vastgesteld en geïntroduceerd. Het Sportbedrijf kent nu een stagebureau waar vraag en aanbod m.b.t. stages samen komen en worden gecoördineerd. Daarnaast zijn er maar liefst 100 vrijwilligers die zich inzetten voor het Sportbedrijf, met name in de wijken en bij de senioren sport (wandelen en fietsclubs). We hebben al deze vrijwilligers ter gelegenheid van de Nationale Vrijwilligersdag in het zonnetje gezet middels een geslaagd dagje uit in het Openluchtmuseum. In 2019 zal het vrijwilligersbeleid verder gestalte krijgen.

Het thema Klantgerichtheid is in 2018 verder uitgediept; er hebben diverse gespreksrondes plaatsgevonden binnen de organisatie met diverse functiegroepen. Centraal hierbij stond hoe medewerkers dit thema beleven en wat zij hierin zouden veranderen/verbeteren. Dit heeft geresulteerd in actiepunten voor de organisatie die mee worden genomen in projecten en scholingsactiviteiten. Ook is Klantgerichtheid een onderwerp dat ter sprake komt bij plannings- en beoordelingsgesprekken, waarbij het meer op het individu gericht is.

In 2018 zijn het bestaande roosterbeleid, verzuimprotocol en het Arbobeleidsplan aangepast naar de praktijk van de verzelfstandigde organisatie. Verder hebben we in 2018 voor het eerst een opleidingsjaarplan opgesteld en grotendeels uitgevoerd. Naast de nodige verplichte opleidingen (zoals BHV trainingen) hebben er workshops plaats gevonden die in het teken staan van vitaliteit en duurzame inzetbaarheid: Gezonde Leefstijl, Grip op je Tijd, Gezond Bewegen en Werken met Plezier. In totaal hebben 50 medewerkers hieraan deel genomen. In navolging hiervan zal het aanbod in 2019 worden uitgebreid met een cursus Stoppen met Roken, Pensioenvoorlichting en een Duurzame Inzetbaarheidsscan voor 45+ ers. In het kader van duurzame inzetbaarheid, heeft het Sportbedrijf in 2018 deelgenomen aan de regionale Dag van de Mobiliteit waarin we onze deuren openden voor belangstellenden en onze medewerkers bij andere bedrijven een kijkje in de keuken konden nemen. In 2019 zetten we dit voort, ook door intern bij andere afdelingen of functies mee te lopen.

Het belang van activiteiten m.b.t. vitaliteit en inzetbaarheid wordt extra benadrukt door het ziekteverzuim. Het verzuimpercentage over 2018 ligt op 8%. Het verzuimpercentage wordt net als in 2017 in belangrijke mate beïnvloedt door langdurige verzuimgevallen. Voor 2019 hebben wij dit punt hoog op de agenda staan en zetten we in op een gezamenlijke aanpak met onze nieuwe arbodienst, ArboNed.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

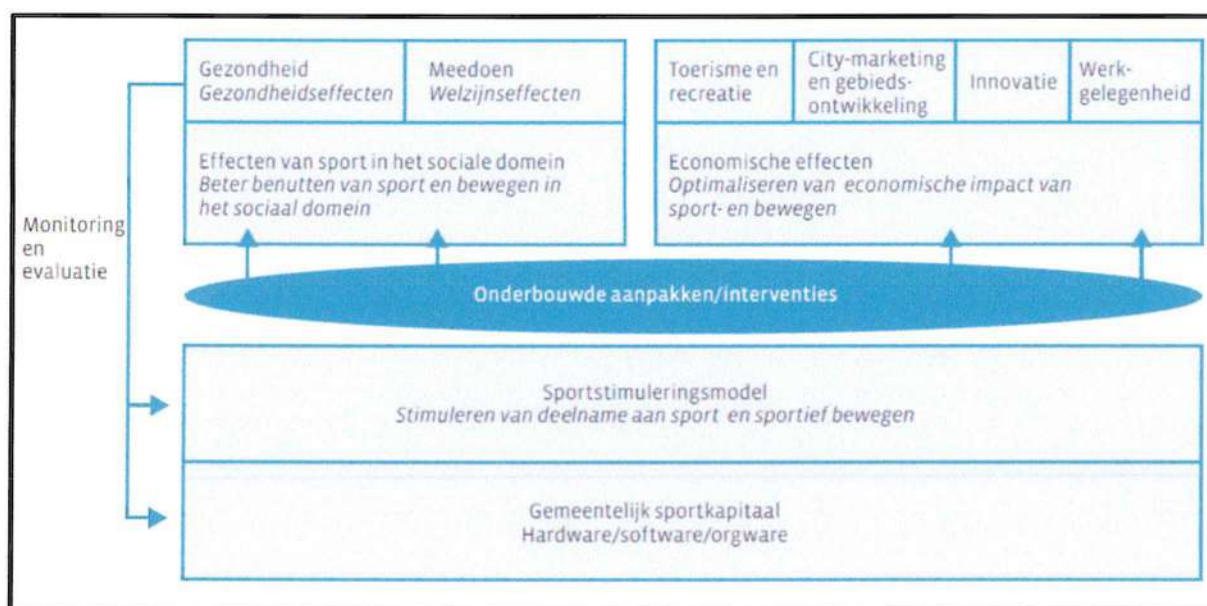
Maatschappelijk ondernemen

Sportbedrijf Arnhem BV is een maatschappelijke onderneming. Opgezet door de gemeente Arnhem om uitvoering te geven aan het sportbeleid. Uitvoering geven aan sportbeleid in de klassieke zin ("sportieve prestaties") is allang niet meer de enige doelstelling, zoals ook uit onderstaande figuur blijkt.

Sportbedrijf Arnhem zet daarom o.a. ook in op:

- Gezondheidsprogramma's en projecten in de wijken, via leefstijlcoaches.
- De omschakeling van 'sport' naar 'bewegen' (gezondheid), door onder meer te adviseren over een ander/beter gebruik van de openbare ruimte en door de ontwikkeling en beheer van bijvoorbeeld een bootcampveld.
- Grote sportevenementen als onderdeel van citymarketing/stadspromotie.
- Kleinere sportevenementen voor (sociale) participatie, re-integratie.
- Het aanbieden van werk aan ID'ers, Wajong'ers en het aanbieden van stageplekken.
- Sport- en spelactiviteiten in de vakantieperiodes voor de Arnhemse jeugd.
- Rookvrije accommodaties (gereed in 2019).

Schematisch:

Duurzaam ondernemen

Sportbedrijf Arnhem is bezig met een verduurzaming van haar activa:

- In 2017 is opdracht verstrekt voor de realisatie van zonnepanelen op zwembad De Grote Koppel. De installatie is vanaf juni 2018 gefaseerd in gebruik genomen. De zomer 2018 kenmerkte zich door de grote hoeveelheid aan zonuren, hetgeen ook zichtbaar is in de opbrengst van de afgelopen periode. In een periode van ca. 5 maanden is er ruim 130.000 kWh opgewekt door de zonnepanelen. In de berekeningen die we hebben gemaakt gaan we uit van een eigen opwekking van ca. 250.000 kWh per jaar. Gezien de eerste opbrengsten is de verwachting dat dit zeker gerealiseerd zal worden.
- In 2017 is tevens de verduurzaming van het stadswarmtenet ingezet op De Grote Koppel. Aanpassingen aan de regeltechniek had een extra energiebesparing tot gevolg. Hierdoor hebben we in 2018 op de stadswarmte bijna 2.100 GJ bespaard. Met Nuon Warmte is een overeenkomst gesloten, waarbij Sportbedrijf Arnhem als pilot is aangewezen voor de verduurzaming van de stadswarmte. De opwekking van alle warmte benodigd voor het zwembad wordt daardoor voor 100% duurzaam opgewekt.
- Een belangrijke winst valt te boeken bij sportcomplex Valkenhuizen. Het zwembad en de entreehal worden vernieuwd. De nieuwbouw zal een aanmerkelijk lager energieverbruik kennen. Gezamenlijk met de nieuwbouw van het zwembad zullen ook de sporthallen worden voorzien van extra (akoestische en thermische) isolatie.
- Ook het wagenpark en het materieel van Sportbedrijf Arnhem worden verduurzaamd. Inmiddels hebben we een eerste elektrische afvalauto en in 2019 wordt een tweede elektrische auto aangeschaft ter vervanging van een auto op fossiele brandstof. Daarbij hebben we nog eens kritisch naar ons wagenpark gekeken, wat zal gaan leiden tot een krimp van het aantal auto's die we in eigendom/beheer hebben. Voor het personenverkeer tussen onze locaties hebben we een op CNG-gas lopende auto, een elektrische scooter en (elektrische) fietsen aangeschaft, in plaats van op fossiele brandstof draaiende voertuigen.
- Bladblazers, bosmaaiers, kettingzagen en heggenscharen: indien mogelijk worden ze vervangen door elektrische versies waardoor ze zorgen voor minder milieubelasting, maar ook voor minder lawaai en stank. Bovendien zijn ze lichter in gewicht (voor onze medewerkers).
- Tenslotte investeert Sportbedrijf Arnhem in een gebouwenbeheer- en toegangscontrolesysteem. Hiermee kan - op afstand - het gebruik van gas, water, licht ten opzichte van het gebruik worden afgestemd. Een en ander zal leiden tot minder 'verspilling'. Het netwerk is inmiddels uitgerold, de energiemeters worden "slimme meters" en de toegangscontrole wordt gefaseerd in bedrijf gesteld. In Q4 van 2019 kunnen we de energie monitoren en afstemmen op het gebruik. De gebruikers kunnen dan alleen nog middels een toegangsdruppel de accommodaties betreden.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Innovatie en ontwikkeling

De eigen afdeling Innovatie & Ontwikkeling is in 2018 doorgegaan met het helpen van de organisatie in het beter en sneller inspelen op trends in de markt en op technologische ontwikkelingen. Er zijn verschillende processen ingericht om te verbeteren, te vernieuwen en te innoveren in de organisatie. De afdeling heeft daarvoor gepioneerd in het op een gestandaardiseerde manier samenwerken en continu verbeteren, in het opzetten van startups voor vernieuwing van de sportkaarten en leefstijlcoaching, en het realiseren van innovatieve pilots en een hackathon.

Daarnaast is er gewerkt aan de klantgerichtheid door structureel klantonderzoek op te zetten, waarmee de klantwaardering én verbetermogelijkheden op verschillende vlakken inzichtelijk zijn geworden. De ontwikkelde marketingstrategie werd toegepast op het verbeteren van de marketingcommunicatiemiddelen, zoals voor social media, bij events en de opzet van de nieuwe website. Met het gerealiseerde productportfolio zijn alle producten inzichtelijk geworden: waar bevinden de producten zich in de productlevenscyclus en welke producten hebben de meeste potentie voor doorontwikkeling.

Een aantal hoogtepunten:

- Het realiseren van online reserveringen voor de meeste sportieve activiteiten bij de grootste locaties.
- Het inrichten van klantonderzoek.
- De ontwikkeling van een marketingstrategie.
- De ontwikkeling en het testen van een app in een pilot voor de stimulering van gezond gedrag.
- Het in kaart brengen van het gehele productportfolio van de organisatie.
- Het doorontwikkelen van de sportkaarten voor een grotere markt.
- De organisatie van een hackathon waarmee nieuwe innovatieve concepten zijn ontwikkeld.

In 2019 zullen we doorbouwen op het fundament wat grotendeels gelegd is in 2018. Door de ontwikkelde marketingstrategie worden alle online kanalen effectiever en klantgerichter (door)ontwikkeld. De kansrijke producten uit het productportfolio worden in een samenwerking van de verschillende teams/afdelingen binnen het Sportbedrijf verbeterd en/of vernieuwd. En alle opgedane kennis en ervaring wordt ook toegepast in het komen tot een moderne en professionele frontoffice organisatie. Hiermee willen we veel klantgerichter worden en uitstekende klantenservice gaan bieden op de nieuwe website, aan de telefoon, per mail en chat, en natuurlijk op de social media.

Ook qua bedrijfsvoering hebben we een aantal grote stappen gezet in 2018. Eind 2018 hebben we de stap gezet naar ons eigen netwerk (Microsoft Azure) en een cloud based ERP-systeem (Afas), hebben we afscheid genomen van de vaste telefoons en PC's, en zijn we overgestapt naar mobiele telefoons met Skype for Business en laptops. Waardoor we nu reeds werkplekonafhankelijk kunnen werken met onze belangrijkste systemen.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Toekomst

De gemeente heeft aangegeven dat in het zorgdomein flinke structurele tekorten zijn ontstaan en dat dit ook voor Sportbedrijf Arnhem consequenties zal hebben. Het komende jaar zullen we met de gemeente Arnhem gaan spreken over bezuinigingen en ombuigingen. In 2019 gaat Sportbedrijf Arnhem verder met de uitrol van Afas om de mogelijkheden van het systeem verder te benutten (bijvoorbeeld op het gebied van dashboarding en contract-management). Een nieuw ICT-project in 2019 is de vervanging van ons reserveringssysteem BSpaaS. Verder zullen we het gebouwbeheerssysteem (op afstand kunnen regelen van bijvoorbeeld verlichting, verwarming en toegang) verder uitrollen. Ook gaan we in 2019 een module bouwen om meer inzicht in de bezettingsgraden van onze accommodaties te krijgen. We willen daar meer op kunnen sturen en specifiek kunnen acquireren op specifieke dagen/momenten.

Om onze klanten nog beter te bedienen willen we onze bedrijfsprocessen efficiënter inrichten: We gaan in 2019 onder meer de teams Binnensport en de Technische Dienst samenvoegen tot één nieuw team Techniek & Beheer, cashloos betalen binnen heel het Sportbedrijf invoeren en aansluiting op het vastgoedbeheerssysteem Planon benutten, om daarin onderhoudswerkzaamheden te structureren en meerjaren onderhoudsplannen (MJOP's) in te ontwikkelen.

Naar verwachting is eind 2020 de vernieuwing van sportcomplex Valkenhuizen (zwembaden en entreehal) gereed. Sportbedrijf Arnhem zal dan een deel van haar kantoorfuncties daar naar toe verhuizen. Met de voorbereidingen (plan van eisen, begroting, verbouwing, inrichting) wordt in 2019 een start gemaakt. Het overige deel van de kantoorfunctie verhuist naar zwembad De Grote Koppel op het Olympusplein. Deze locatie ondergaat de komende jaren mogelijk een transformatie naar 'Sportplein Olympus'. Met de gemeente willen we werken aan een upgrade van het zwembad en de aan- en ontsluiting van het zwembad op het Olympusplein.

Sportbedrijf Arnhem zet vol in op productontwikkeling en/of -vernieuwing. Zo openen we in 2019 een Talentcentrum in Elderveld, rollen we de (werk)sportkaarten verder uit bij nieuwe klanten, onderzoeken we de inzet van leefstijlcoaching bij bedrijven, stroomlijnen we de inzet van activiteiten in de wijken, enzovoorts. Ook komen er de komende periode nog enkele nieuwe sportlocaties bij: Middachtensingel, Bethaniënstraat en enkele voorzieningen in de openbare ruimte.

Na het drukke evenementenjaar 2018 helpen we ook in 2019 weer bij het organiseren van een paar grote evenementen, zoals de Boels Ladies Tour, Framed-festival, BMX-wereldbeker en Bridge-to-Bridge. Verder zullen we in 2019 starten/doorgaan met de voorbereiding van het WK Volleybal 2022 en de European Company Games in 2021.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

JAARREKENING

CROP	registeraccountants
Paraaf: 	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Balans per 31 december 2018

(voor resultaatbestemming x € 1.000)

Activa

Vaste activa

	31 december 18	31 december 17
Materiële vaste activa	13.881	13.671

Flottende activa

Handelsdebiteuren	482	574
Participant	0	121
Belastingen en sociale lasten	728	214
Overlopende activa	42	222
	1.252	1.131
Liquide middelen	3.031	5.238

Totaal	18.164	20.040
---------------	---------------	---------------

	31 december 18	31 december 17
Passiva		
Eigen vermogen	451	450
Voorzieningen		
Voorziening spaarverlof	8	9
Voorziening jubileumuitkering	74	67
Voorziening personele risico's	519	466
Voorziening ILB	60	32
	661	574
Langlopende schulden	11.641	13.066

Kortlopende schulden

Aflossingsverplichting	1.425	
Nog te betalen rentelasten	523	
Schulden aan leveranciers	465	126
Participant	1.598	
Belastingen en sociale lasten	474	370
Overlopende passiva	926	5.454
	5.411	5.950

18.164

CROP

20.040
registeraccountants

Paraaf:

GEWAARMERKT VOOR
IDENTIFICATIEDOELEINDEN

Datum: 17 oktober 2019

Winst-en-verliesrekening over het boekjaar 2018

(x € 1.000)

	2018	2017
Netto-omzet	21.234	21.368
Kosten		
Lonen en salarissen	5.719	5.007
Sociale lasten	888	755
Pensioenlasten	819	646
Overige personeelskosten	351	226
Afschrijvingskosten	1.560	1.546
Overige bedrijfskosten	11.390	12.601
Som der kosten	20.727	20.781
Bedrijfsresultaat	507	587
Financiële baten	15	15
Financiële lasten	-522	-584
Totaal financiële baten en lasten	-507	-569
Resultaat vóór belastingen	0	18
Belastingen	0	4
Resultaat na belastingen	0	14

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Kasstroomoverzicht over het boekjaar 2018

(x € 1.000)

	2018	2017
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
Resultaat na belastingen	0	14
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen	1.560	1.546
Mutatie voorzieningen	88	499
	1.648	2.045
<i>Verandering in werkkapitaal:</i>		
Vorraden	0	0
Vorderingen	-121	-360
Kortlopende schulden (exclusief krediet)	100	4.137
	-21	3777
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	1.627	5.836
Betaalde vennootschapsbelasting	0	0
Betaalde interest	584	0
	584	0
Kasstroom uit operationele activiteiten	1.043	5.836
<u>Kasstroom uit investerings-activiteiten</u>		
Investerings in materiële vaste activa	-1.771	-602
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.771	-602
<u>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</u>		
Aflossing langlopende schulden	-1.479	0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-1.479	0
Mutatie geldmiddelen	-2.207	5.234
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:		
<i>Stand per 1 januari</i>	5.238	4
Mutatie boekjaar	-2.207	5.234
<i>Stand per 31 december</i>	3.031	5.238

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Algemene toelichting

Activiteiten

De activiteiten van Sportbedrijf Arnhem BV bestaan voornamelijk uit het beheer en de exploitatie van accommodaties op het gebied van sport, recreatie, educatie en ontspanning.

Vestigingsadres, rechtsvorm en inschrijfnummer handelsregister

Sportbedrijf Arnhem BV is feitelijk gevestigd op Eusebiusbuitensingel 53, 6828 HZ te Arnhem en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 663834120000. De gemeente Arnhem bezit 100% van de aandelen van Sportbedrijf Arnhem BV.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van Sportbedrijf Arnhem BV of de moedermaatschappij van Sportbedrijf Arnhem BV en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Sportbedrijf Arnhem BV zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. De waarde van de gerelateerde activa en leaseverplichting zijn in de toelichting van balansposten verantwoord.

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. De omschrijvingen van de balans, de winst-en-verliesrekening en het kasstroomoverzicht verwijzen naar de toelichting.

Vergelijkende cijfers

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelsel- en schattingswijzigingen zoals opgenomen in de desbetreffende paragrafen.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

1. Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering, wordt verwezen naar betreffende paragraaf.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

2. Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De vennootschap beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

3. Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

4. Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

5. Voorzieningen

5.1 Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

CROP	
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

5.2 Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de nominale waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening is onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans. Bij het contant maken is de marktrente van 10-jaars Nederlandse staatsobligaties ad 0,25% als disconteringsvoet gehanteerd.

5.3 Voorziening personele risico's

De voorziening vanwege loondoorbetaling bij ontslag wordt gevormd voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting geen werkzaamheden meer verrichten of werkzaamheden verrichten die niet bijdragen aan economische voordelen voor Sportbedrijf Arnhem. De voorziening is opgenomen tegen de nominale waarde van de verwachte loondoorbetalingen cq verwachte uitkeringskosten bij ontslag.

6. Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag. Er is geen sprake van transactiekosten, agio of disagio.

7. Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

1. Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

2. Opbrengstverantwoording

2.1 Algemeen

Netto-omzet omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen.

2.2 Verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt, zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

2.3 Verlenen van diensten

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

2.4 Overige bedrijfsopbrengsten

Deze opbrengsten worden toegerekend aan de verslagperiode in overeenstemming met de inhoud van de overeengekomen dienstverlening.

3. Personeelsbeloningen

3.1 Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

3.2 Pensioenen

Sportbedrijf Arnhem is voor de verzekering van pensioenverplichtingen aangesloten bij de bedrijfstakpensioenfonds ABP. Het ABP bepaalt jaarlijks de af te dragen doorsneepremie. Eventuele tekorten van het ABP worden niet door middel van aanvullende bijdragen in rekening gebracht. De op het boekjaar betrekking hebbende premies worden in de winst- en verliesrekening als last verantwoord en voor per balansdatum bestaande verplichtingen wordt een reservering opgenomen. Voor de pensioenopbouw wordt door ABP de middelloonregeling toegepast. De beleidsdekkingsgraad van Pensioenfonds ABP is per 31 december 2018: 97,0% (2017: 101,5%). Gedeeltelijke indexatie is mogelijk bij een dekkingsgraad van 104% of hoger. Over de afgelopen jaren is geen indexatie geweest.

4. Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

5. Overheidssubsidies en overheidsheffingen

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst-en-verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

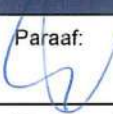
	wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

6. Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

7. Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst-en-verliesrekening, rekening houdend met vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten.

	registeraccountants
Paraaf: 	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Financiële instrumenten en risicobeheersing

1. Marktrisico

1.1 Valutarisico

Sportbedrijf Arnhem BV doet uitsluitend transacties in euro's. Er is geen sprake van een valutarisico.

1.2 Renterisico

Sportbedrijf Arnhem BV loopt renterisico over de rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen en schulden aan de gemeente Arnhem).

Voor deze vastrentende schulden loopt Sportbedrijf Arnhem BV risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de markttrente.

2. Kredietrisico

Sportbedrijf Arnhem BV heeft geen significante concentraties van kredietrisico. Verkopen vinden slechts in beperkte mate plaats op krediet. Verkoop op krediet vindt plaats aan afnemers die voldoen aan de kredietwaardigheidstoets van Sportbedrijf Arnhem BV.

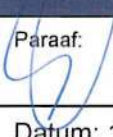
De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal een A-rating hebben.

3. Liquiditeitsrisico

Sportbedrijf Arnhem BV maakt gebruik van meerdere banken om over meerdere kredietfaciliteiten te kunnen beschikken. Voor zover noodzakelijk, worden nadere zekerheden verstrekt aan de bank voor beschikbare kredietfaciliteiten.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Toelichting op de balans per 31 december 2018

CROP	registeraccountants
Paraaf: 	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

ACTIVA

Materiële vaste activa

(x € 1.000)

	<i>Bedrijfsge- bouwen en terreinen</i>	<i>Machines en installaties</i>	<i>Andere vaste bedrijfsmid- delen</i>	<i>Vaste bedrijfs- middelen in uitvoering en vooruitbetaling- en op materiële vaste activa</i>	<i>Totaal</i>
Stand per 1 januari 2018					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	12.337	512	2.072	296	15.217
Cumulatieve waardeverminderingen en afschrijvingen	-1.172	-125	-249	0	-1.546
Boekwaarden	11.165	387	1.823	296	13.671
Mutaties					
Investerings	1.514	173	228	152	2.067
Afschrijvingen	-1.205	-112	-244	0	-1.561
Activering OHA	0	0	0	-296	-296
Saldo	309	61	-16	-144	210
Stand per 31 december 2018					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	13.851	685	2.300	152	16.988
Cumulatieve waardevermindering-en en afschrijvingen	-2.377	-237	-493	0	-3.107
Boekwaarden	11.474	448	1.807	152	13.881
Afschrijvingspercentages	2,5-10	43.743	6,7-20	0	2,5-20

Onder de Bedrijfsgebouwen en -terreinen zijn alleen geactiveerde verbouwingen aan de gehuurde locaties opgenomen. Sportbedrijf Arnhem BV is geen economisch eigenaar van de geactiveerde verbouwingen aan gebouwen en terreinen. De aflossing van de lening van de gemeente Arnhem is gebaseerd op de afschrijving van de activa die bij de verzelfstandiging is overgenomen. De gemeente Arnhem heeft een terugkoopgarantie afgegeven ter hoogte van de boekwaarde van de activa op het moment van eventuele discontinuering van de dienstverlening door Sportbedrijf Arnhem. De boekwaarde wijkt niet significant af van de actuele waarde.

Vorderingen*(x € 1.000)*

	<u>31-12-2018</u>		<u>31-12-2017</u>	
	<i>Totaal</i>	<i>Resterende looptijd > 1 jaar</i>	<i>Totaal</i>	<i>Resterende looptijd > 1 jaar</i>
Handelsdebiteuren	482	0	574	0
Vorderingen gemeente Arnhem	0	0	121	0
Belastingen en premies sociale verzekeringen	728	0	214	0
Overige vorderingen en overlopende activa	42	0	222	0
	<u>1.252</u>	<u>0</u>	<u>1.131</u>	<u>0</u>

De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde, gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

*Handelsdebiteuren**(x € 1.000)*

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Handelsdebiteuren	504	658
Af: voorziening dubieuze debiteuren	<u>22</u>	<u>84</u>
	<u>482</u>	<u>574</u>

Onder de handelsdebiteuren zijn geen vorderingen opgenomen met een resterende looptijd langer dan een jaar.

*Vorderingen Gemeente Arnhem**(x € 1.000)*

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Vorderingen Gemeente Arnhem	<u>0</u>	<u>121</u>

De rekening courant verhouding met de gemeente is in 2018 als schuld gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

*Belastingen en premies sociale verzekeringen**(x € 1.000)*

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Omzetbelasting (BTW)	<u>728</u>	<u>214</u>

*Overige vorderingen en overlopende activa**(x € 1.000)*

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Overige vorderingen	21	19
Overlopende activa	<u>21</u>	<u>203</u>

CROP	222
Paraaf:	registeraccountants
	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Liquide middelen

De liquide middelen staan volledig ter vrije beschikking.

PASSIVA**Eigen vermogen**

<i>(x € 1.000)</i>	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Geplaatst kapitaal	0	0
Algemene reserve	451	436
Onverdeeld resultaat boekjaar	0	14
	<u>451</u>	<u>450</u>

Het maatschappelijke kapitaal van Sportbedrijf Arnhem BV bedraagt € 1.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	<i>Voorziening spaarverlof</i>	<i>Voorziening jubileum- gratificaties</i>	<i>Voorziening personele risico's</i>	<i>Voorziening individueel loopbaan- budget</i>	<i>Totaal</i>
<i>Stand per 1 januari 2018</i>	8	67	466	32	573
Dotatie	0	15	53	34	102
Onttrekking	0	8	0	6	14
Vrijval	0	0	0	0	0
<i>Stand per 31 december 2018</i>	<u>8</u>	<u>74</u>	<u>519</u>	<u>60</u>	<u>661</u>

Van de voorzieningen is een bedrag van € 463k als langlopend (langer dan een jaar) aan te merken.

Voor de berekening van de voorziening jubileumgratificaties is de tienjaars marktrente van 0,25% gehanteerd. Voor de blijfkans is een percentage van 90% gehanteerd. Vanwege de verzelfstandiging is er geen ruime historie omtrent de blijfkans, derhalve is op basis van andere interne en externe factoren een beste schatting gemaakt.

Langlopende schulden

<i>(x € 1.000)</i>	<i>Stand per 31-12-2018</i>	<i>Aflossings- verplichting 2019</i>	<i>Resterende looptijd > 1 jaar</i>	<i>Resterende looptijd > 5 jaar</i>
Lening gemeente Arnhem	<u>11.641</u>	<u>1.382</u>	<u>4.857</u>	<u>5.402</u>

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zoals hierboven toegelicht zijn opgenomen onder de schulden op korte termijn.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

De (gemiddelde) contractuele renteherzieningsdata of -aflossingsdata (indien eerder) en effectieve rentevoeten van de hierboven genoemde langlopende schulden zijn als volgt:

	<i>Rente-herzienings-datum</i>	<i>Aflossings-datum</i>	<i>Effectieve rentevoet</i>
Lening gemeente Arnhem	nvt	31-12-2053	4,00%

Alle leningen zijn afgesloten in euro's.

Lening gemeente Arnhem

De lening is door de gemeente Arnhem verstrekt als financiering voor de ingebrachte materieel vaste activa. De rente over deze lening is vast voor de gehele looptijd en bedraagt 4%. De lening wordt afgelost op basis van het aflossingsschema welke is gebaseerd op de jaarlijkse afschrijving van de ingebrachte activa op basis van het gemeentelijke afschrijvingsstelsel. De reële waarde van de lening benadert de boekwaarde.

Schulden aan kredietinstellingen

Dit betreft een krediet in rekening-courant, het maximaal op te nemen krediet bedraagt € 10.000.000. Als zekerheid hiervoor heeft de gemeente Arnhem een borgstelling verleend. Het rentepercentage is variabel per af te sluiten lening. In 2018 is geen beroep gedaan op de kredietfaciliteit van de BNG.

Kortlopende schulden

(x € 1.000)

	<i>31-12-2018</i>	<i>31-12-2017</i>
Aflossingsverplichtingen lening gemeente Arnhem	1.425	1.479
Te betalen rente lening gemeente Arnhem	523	584
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	465	126
Schuld aan gemeente Arnhem	1.597	0
Belastingen en premies sociale verzekeringen	474	370
Reservering vakantiedagen	193	164
Reservering vakantiegeld	258	258
Overige schulden en overlopende passiva	475	2.969
	5.410	5.950

Alle kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan een jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter ervan. In de kortlopende schulden is begrepen de aflossingsverplichting lening en de te betalen rente over de lening van de gemeente Arnhem voor de komende 12 maanden.

Belastingen en premies sociale verzekeringen

(x € 1.000)

	<i>31-12-2018</i>	<i>31-12-2017</i>
Loonheffingen	374	294
Premies sociale verzekeringen	96	72
Vennootschapsbelasting		4

CROP	474	474
Paraaf:	registeraccountants	376
Datum: 17 oktober 2019	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN	

*Overige schulden en overlopende passiva**(x € 1.000)*

	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2017</u>
Nog te ontvangen facturen	131	1.688
Energiekosten	0	671
Vooruitontvangen bedragen	328	242
Kortlopende verplichting personele risico's	0	215
Huurkosten	0	95
Overige schulden	16	58
	<u>475</u>	<u>2.969</u>

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen*(Meerjarige) financiële verplichtingen*

Er zijn niet in de balans opgenomen verplichtingen voor investeringen in materieel vaste activa voor een bedrag van € 57.286.

Operationele leases

Ultimo boekjaar bestaan geen verplichtingen uit hoofde van operationele leases.

Huurverplichting

De huurcontracten exclusief indexering vertegenwoordigen een waarde van in totaal € 4.260.000 per januari 2019. De contractperiode van alle huurcontracten loopt tot 31-12-2021 met een jaarlijkse indexering per mei. Zonder opzegging wordt het contract automatisch met één jaar verlengd. De jaarlijkse indexering van de huurprijs is variabel.

Subsidievaststelling

In de jaarrekening is het subsidiebedrag conform beschikking opgenomen. De gemeente behoudt zich het recht voor de subsidie lager vast te stellen. Indien de definitieve vaststelling van de subsidie afwijkt van de beschikking zal het effect in 2019 worden verwerkt.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Toelichting op de winst- en verliesrekening over 2018

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Netto-omzet*(x € 1.000)*

	2018	2017
Subsidie gemeente Arnhem	15.107	16.550
Meerwerk Subsidie gemeente Arnhem	197	292
Opbrengsten entree en cursussen	1.835	1.126
Horeca opbrengsten	251	253
Overige subsidies (ID)	134	129
Overige opbrengsten	3.188	3.018
Baten m.b.t. voorgaand boekjaar	522	0
	<u>21.234</u>	<u>21.368</u>

De netto-omzet is voorts naar belangrijkste categorieën te onderscheiden:

(x € 1.000)

	2018	2017
Opbrengsten van derden	5.796	4.397
Gemeentelijke financiering	15.438	16.971
	<u>21.234</u>	<u>21.368</u>

Bijzondere posten

In de overige opbrengsten zijn bijzondere posten begrepen tot een bedrag van € 522.000. Dit bedrag kan als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000)

	2018
Vrijval nog te betalen energielasten	344
Terugvordering teveel betaalde zuiveringsheffing	42
Overige baten en lasten voorgaand boekjaar	25
Huuropbrengsten december 2017	<u>111</u>
	<u>522</u>

De energielasten werden in 2017 doorbelast vanuit de gemeente. De eindafrekening is lager uitgevallen doordat niet voor iedere locatie een aparte meter was aangesloten. Deze kosten zijn in overleg niet doorbelast naar het Sportbedrijf. Huuropbrengsten werden vanuit het reserveringssysteem achteraf op de eerste van de maand gefactureerd en de facturatedatum was leidend voor het verantwoorden van de opbrengsten. Vanaf december 2018 worden de maandfacturen op de laatste werkdag van de maand opgesteld en verantwoord. Derhalve zijn in 2018 dertien maanden verantwoord. De facturatie van 1 januari 2018 betreft opbrengsten behorende bij 2017 en zijn derhalve als lasten voorgaand boekjaar verantwoord.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Lonen en salarissen*(x € 1.000)*

	2018	2017
Lonen en salarissen	5.719	5.007
Sociale lasten	888	755
Pensioenlasten	819	646
Subtotaal	7.426	6.408
Overige personeelskosten (diverse boekingen)	351	226
Totaal	7.777	6.634

Overige kosten*(x € 1.000)*

	2018	2017
Inhuur	865	2.201
Onderhoudskosten	820	851
Energiekosten	846	999
Huisvestingskosten	5.150	4.759
Overige kosten	3.709	3.791
	11.390	12.601

De huisvestingskosten bestaan uit de vergoedingen die aan de gemeente Arnhem betaald worden voor de locaties die via het Sportbedrijf worden geëxploiteerd.

Financiële baten en lasten*(x € 1.000)*

	2018	2017
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	15	15
Rentelasten en soortgelijke kosten	-522	-584
	-507	-569

Gedurende het boekjaar is een bedrag van € 0 aan rentelasten geactiveerd.

Belastingen

De belasting over het resultaat kan als volgt worden toegelicht:

(x € 1.000)

	2018	2017
Belasting over het resultaat	0	4

Voor de vennootschapsbelasting is het effect van eventuele toepasbaarheid van de quasi-inbestedingsregeling niet meegenomen.

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Overige gegevens

Verbonden partijen

Sportbedrijf Arnhem BV heeft met de gemeente Arnhem een overeenkomst gesloten voor de huur van bedrijfsruimte en ondersteunende diensten. Tevens maakt Sportbedrijf Arnhem tot 1 januari 2019 gebruik van de systemen van de gemeente Arnhem. Voor de huur en de dienstverlening betaalt Sportbedrijf Arnhem een kostprijsdekkende vergoeding.

Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2018 waren gemiddeld 161 werknemers (exclusief stagiaires en inhuur) in dienst op basis van een volledig of deeltijd dienstverband.

2018

Totaal aantal medewerkers 01-01-2018	156
Totaal aantal medewerkers 31-12-2018	165
Gemiddeld aantal medewerkers	161

Bezoldiging bestuurders

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Sportbedrijf Arnhem BV. Het voor Sportbedrijf Arnhem BV toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000, dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

De subsidieverlener stelt in de algemene subsidieverordening (ASV) artikel 10: 2a dat: "Burgemeester en wethouders weigeren tevens de subsidie indien met een functionaris een bezoldiging wordt of is overeengekomen die hoger is dan het bedrag aan bezoldiging waar de burgemeester van Arnhem gedurende het jaar voorafgaand aan het jaar waarin de subsidie wordt aangevraagd, recht op had".

De werking van artikel 10: 2a betreft alle bezoldigingen die door de aanvrager of ontvanger met functionarissen (met of zonder dienstbetrekking) zijn overeengekomen en dus niet alleen naar die bezoldigingen die zijn overeengekomen met een topfunctionaris als bedoeld in de WNT. De norm in 2018 bedraagt € 167.192. De bezoldiging van alle functionarissen (met en zonder dienstbetrekking) zijn beoordeeld.

De WNT norm en de norm die de subsidieverstrekker stelt, zijn in 2018 niet overschreden door functionarissen met of zonder dienstbetrekking. Van leningen en verstrekte garanties aan bestuurders is geen sprake.

Bezoldiging Raad van Commissarissen

Voor 2018 bedraagt het WNT-maximum voor Sportbedrijf Arnhem BV € 28.350 voor de voorzitter van de Raad van Commissarissen en € 18.900 voor een lid van de Raad van Commissarissen. De WNT norm en de norm die de subsidieverstrekker stelt, zijn in 2018 niet overschreden door functionarissen met of zonder dienstbetrekking.

Opgave toezichthoudende topfunctionarissen:

Voorzitter RvC	Dhr. H.J. Donderwinkel
Lid RvC	Mevr. E. Gros- Busse
Lid RvC	Dhr. T. de Jong

€ 7.500	registeraccountants
€ 5.000	
€ 5.000	
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

Gebeurtenissen na balansdatum

Om het weerstandsvermogen van het Sportbedrijf te verhogen zal de Gemeente Arnhem in 2019 een kapitaalstorting doen, waarmee het eigen vermogen uitkomt op een hoogte van € 1,8 miljoen.

Arnhem, 30-oktober-2019

De directie

De Raad van Commissarissen

A. Matthijssen

Commissaris drs.H. Donderwinkel

Commissaris drs. E. Gros-Busse RA

Commissaris T. de Jong

CROP	registeraccountants
Paraaf:	GEWAARMERKT VOOR IDENTIFICATIEDOELEINDEN
Datum: 17 oktober 2019	

registeraccountants

Adres • Mr. E.N. van Kleffensstraat 4
6842 CV Arnhem
Postadres • Postbus 1210
6801 BE Arnhem

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de aandeelhouders en de raad van commissarissen van Sportbedrijf Arnhem B.V.

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Sportbedrijf Arnhem B.V. te Arnhem gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Sportbedrijf Arnhem B.V. per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de winst- en verliesrekening over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'. Wij zijn onafhankelijk van Sportbedrijf Arnhem B.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 212.000. De materialiteit is gebaseerd op 1% van de relevante benchmark (opbrengsten). Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 11.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Arnhem, 17 oktober 2019

CROP registeraccountants

Drs. M.G.A. Caubo RA RV